

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Regele Ferdinand-ut 34.
(Sándory-ház.)

Kéziratokat csütörtök estig
fogadunk el.

Telefon: 14.

Egyes szám ára 4 Lei.

Felélős szerkesztő és kiadótulajdonos: Dr. Sándory Mihály.

Megjelenik vasárnap reggel.

GYERGYÓ

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre . . . 200 Lei
Félévre . . . 100 Lei
Negyedévre . . . 50 Lei

HIRDETMEŊYEK DIJA:
milliméter díjszabás szerint.

Nyilttéri közlemények sora:
25 Lei.

A Népszövetség döntéséhez.

A Népszövetségnek a „Csiki Magánjavak”-ra vonatkozó döntésével kapcsolatban a magyar lapokban különböző téves közlések jelentek meg s ezért tájékoztatásul szükségesnek tartom a következőket a nyilvánosság elé tárni:

A Népszövetség Tanácsa ez év május 21-én tartott ülésén felkérte japán delegátusát, hogy Anglia és Norvégia képviselőivel együtt a román kormánnyal folytasson közvetlen tárgyalásokat az ügy gyakorlati megoldása érdekében. Ezen tárgyalásokról a kiküldött hármass bizottság nevében Genfben múlt hó 26-án Nagaoka japán delegátus jelentést terjesztett a Népszövetség Tanácsa elé, mely főbb vonásokban a következőket tartalmazza:

I.

A bizottság igen sok időt szentelt arra a célra, hogy tanulmányozza a petícióban és azt követő beadványokban előtárt ügyet és azt tekintélyes számú ülésekben tárgyalta a román kormány képviselőivel. A bizottság feladata az volt, hogy kikapcsolva tanulmányából a kérdés jogi oldalát, keresse a praktikus megoldást. Ennek során megállapította, hogy az 1923. évben elvett vagyon „autonom igazgatás formájában kulturális és jótékony intézmények fenntartására volt rendelve, melyet Csikmegye magyar lakosságának az a része élvezett, amely a volt székely határhoz tartozott leszármazottjaiból állott. . . .” A bizottság kereste a gyakorlati megoldás lehetőségeit s a román kormányt arra kérte, hogy az állam birtokában maradt javakat teljesen adja vissza, vagy kártalanítsa. A tárgyalások, melyek ez irányban megindultak, arról győzték meg a bizottságot, hogy nem lesz praktikus és célravezető, ha ezen uton halad. A bizottság számot vetett azon lehetőséggel; hogy egyrészt a régi vagyon részleges visszaadása útján, másrészt olyképp, hogy a román állam átvállalja egy részét ama terheknek, melyeket előbb a Csiki Javak igazgatósága viselt, eljut a kívánatos megoldáshoz és e két vezető gondolat alapján kidolgozta javaslatait, melyekről azt hiszi, hogy „ésszerűen számol az állam és a kisebbség érdekeivel.”

II.

Ez alapon a Csiki Javak visszaállítására és az ő vagyonának visszaadására az alábbi javaslatokat terjeszti elő:

1. A Csiki Javak visszaállíttatik saját statutumainak megfelelően és összhangban a román alkotmánnyal és közigazgatási joggal. Alig szükséges ehhez magyarázatot fűzni, — mondja a jelentés — mert tiszta a szöveg és nagyon természetes, hogy nem változtatható meg a régi igazgatóságnak sem szervezete, sem helyzete az állam és megyei hatóságokkal szemben. Nevezetesen az ellenőrzés joga, mely a régi statutum értelmében ama hatóságokhoz tartozott, fenntartatik a régi határok között és ugyanolyan formában.

2. Visszaadatik az összes városi ingatlanok és a régi igazgatóságtól átvett egyéb értékek a mostani állapotukban, melyek felett az igazgatóság szabadon rendelkezik, vagy az államnak esetleg hivatalok céljára bérbe adja.

3. Visszaadatik a Borszékfürdőn levő (19 szobás) üdülőház és

4. Visszaadatik az erdőkből és legelőkből összesen 6704 hektár (11659 kataszteri hold). Azon indokokra nézve, melyek alapján az állam birtokában található területek egy részének visszaadását kielégítőnek találtuk és azon módra, ahogy a visszaadandó részt megállapítottuk, elfogadtuk a román kormány által nyújtott információkat.

5. Az állam magára vállalja a Javak régi tisztviselőinek és nyugdíjasainak nyugdíjait.

6. A csikszeredai volt leányiskolában az állam magyar tanítvány páralel osztályokat állít fel és a csiksomlyói árvaházban a magyar gyermekek anyanyelvükön való oktatásáról gondoskodik, de egyébként állami intézmények maradnak.

Ezen javaslatok alkotják a praktikus megoldást, melyhez eljutottunk a román kormánnyal való közvetlen tárgyalások következtében és amelyet emez késznek nyilatkozik elfogadni. Amikor mi javasoljuk a Tanácsnak, hogy azokat tegye magáévá, minket főként Csikmegye magyar népességének általános érdeke vezet. Mi teljesen tisztában vagyunk aziránt, hogy a gyakorlati megoldás, melyet javasolunk, nyitva hagyja a jogi kérdést, mit a petícionálók felvetettek. A bizottság magasabb nézőpontra helyezkedve, igyekezett átfogni Csikmegye népességének általános érdekeit. Kérjük javaslatunk elfogadását.

A Népszövetség tanácsa elfogadta ezt a jelentést és az eljárást befejezettnek jelentette ki. A határozat tehát teljesen visszaállítja a „Csiki Magánjavak” szervezetét és annak autonóm jogkörét, melyet az 1923. évi elkobzás idején az állam nemlétezőnek nyilvánított, a vagyon visszaadására vonatkozólag azonban olyan intézkedéseket fogadott el, melyek a csiki szé-

kelység vagyonának súlyos megcsorbitását eredményezi és nem adnak okot örövendezésre. A 62.800 kat. hold erdő és legelőterületből ugyanis visszaadás tárgyát csupán 11.659 kat. hold képezi és így 51.141 kat. hold, vagyis az összterületnek 81,5 százaléka nem jut vissza a jogosultak birtokába. Ebből 32.200 kat. hold politikai községeknek, egyházközségeknek és magánosoknak kiosztott, 18.941 kat. hold pedig az állam birtokában marad. Az 1923-ik év óta befolyt hasznokért az állam kártalanítást sem ad, bár csupán ez erdők letarolása több százmillió lejt tesz ki. A városi ingatlanok közül a „Vigadó”, régi törvényszék, a volt földmives iskola és mellette lévő igazgatói lakás, a katonai lakatya adatik vissza, ugyancsak lefoglalt pénzek, értékpapírok stb. az 1923. évi leltár szerint, melyből azonban számos értékes vagyontárgy hiányzik.

A román kormány — mint a bizottsági jelentésből kitűnik — nem tártá Genfben elő, hogy a visszaadás tárgyát képező és a jelentéshez csatolt térképen megjelölt erdők értékes faanyagát 1923. óta jórészt letarolni engedte. A jelentés azonban részletes adatokat tartalmaz azon „információk”-ról, melyeket a kormány a kiküldött bizottságnak nyújtott azon célból, hogy a panaszt alaptalannak tüntethesse fel. Ezek az adatok és információk egyoldalú megvilágításba helyezték a döntés alapjául szolgáló törvényeket, a panasz benyújtóinak pedig a Népszövetség szabályai nem nyújtanak lehetőséget arra, hogy megtegyék észrevételeiket a kormány titkos előterjesztéseire. Ilyen a valóságban a „kisebbségvédelem”, melyet az 1919-ik évi dec. 9-én kelt párisi szerződés a Nemzetek Szövetségének garanciája alá helyezett.

A három év óta folyó eljárás tartama alatt dr. Balogh Arthur ny. egyetemi tanár és szenátor ur rendkívüli súlyos munkát és fáradságot áldozott a csiki székelység jogos igényeinek támogatására, melyért mindnyájunk nevében leghálásabb köszönetet nyilvánítok.

Csikszereda, 1932. október 4-én.

Pál Gábor,
csikmegyei képviselő.

Gyilkostói rovat.

A Gyilkostó jövője.

A Székelység utolsó számában fenti címmel dr. Balogh Ernő irt igen megszívlelendő cikket a Gyilkostóról. A cikk megállapításai el kell hogy jussanak mindazokhoz, akik a Gyilkostó jövőjét szívükön viselik s ezért az alábbiakban egész terjedelmében közöljük.

„A Gyilkostó keletkezését és leírását a mult számunkban ismertette összefoglalóan Csiki Mihály. Kitűnik az elmondottakból, hogy kerek 100 esztendő kellett hozzá, hogy rájőjjünk és felismertessük másokkal is s hogy e hely egy kicsit szép, egy kicsit — legszebb az egész országban, mert két olyan természeti szépség ölelkezik itt, mely külön is egy-egy csoda: a Gyilkostó és a Békásszoros. Lassan csoszogó gondolkodásunknak és élehetlenségünknek egy év-

századra volt szüksége, hogy meglássuk azt a gyöngyöt, mely három emberöltőn keresztül majd kiverte a szemünket.

Az utóbbi pár év azonban mintha pótolni akarná az elmúlt hosszú idő mulasztását. Egy-másután épülnek a villák a Gyilkostó mellett, környéke nyáron csak úgy hemzseg az idegen látogatóktól, sőt az idén rendezett nagyszabású korecsolyaverseny annak az előjele, hogy télen is lesz látogatója. E talán ilyen mértékben nem is remélt nekilendülés a terület tulajdonosaiban mindenestre kellemes érzéseket kelthet s a Gyilkostónak mindenki joggal jósolhat fényes jövőt.

Bizonyos, hogy az idegenforgalom növelése érdekében az illetékesek mindent meg is tesznek. Meg is kell. De gondoltak-e arra, hogy mi lesz itt 100 év múlva? Ha így megy: pa-

lotasorok s minden, ami ehhez hozzátartozik Igen, de esetleg már Gyilkostó nélkül.

Ha valaki a Gyilkostó környékét jól szemügyre veszi, még a nem szakember is rögtön felismeri a tónak régi partvonalát s bizony, szomorú szívvel állapítja meg, hogy a mostani Gyilkostó a réginek csak felényire összezsugorodott maradványa. A tóba futó patakokkal jövő törmelék a tó felső részét már egészen feltöltötte. A régi tó e helyén már egy sik rét van, vizenyős, posványos részekkel tarkázva. Nagyobb záporok és olvadások vize sok törmelék sorát sodor le különösen a letarolt oldalokról, tehát így közvetve az erdőirtás legnagyobb ellensége a tónak. E sok törmelék végeredményben természetesen mind a tóba temetkezik.

Nem ismerem közelebbről a tó természeti viszonyait, de ha növényzet is él vízében, vagy ha ez betelepül, ez is hathatósan előmozdítja a feltöltődést.

De más alattomos erő is dolgozik itt. A tóból kifolyó víz a természetes gátat erősen mossza, fűrésze, mind mélyebbre vágja medrét benne. Ez pedig végre is a tó természetes lecsapolódására vezet.

Mindkét tényező: a feltöltődés és a lecsapolódás külön-külön is végez a tóval, egyesült munkájuk pedig hathatósan siettetni a szomorú véget. Ez az egyesült munka is ugyan elég lassu ahhoz, hogy egyik évről a másikra feltűnő változást okozzon, de végeredménye szükségképpen mégis az, hogy a ma messze földön híres Gyilkostóból másik száz év múltán esetleg már csak egy jelentéktelen kis pocsolya marad meg, nem villámekikázásu pisztrángokkal, hanem kurtyoló békahaddal.

Nekünk, akik száz évig rágódunk nyilvánvaló dolgokon, nehéz megszokni a száz évre előre való gondolkodást, a száz évre előre való intézkedés és tett természetesen még nehezebb. Annyira nehéz, hogy sok esetben egyenesen komikusnak tűnik fel.

Lehet, hogy lesznek, kik a fenti intelmeken is csak mosolyogni fognak. Pedig a dolog legalább is annyira komoly, hogy érdemes fölötte gondolkozni. Nem magunknak élünk, hanem a jövőnek és az utódok joggal megkövetelhetik, hogy az elődök gondatlansága folytán az ősi vagyonnak ne csak a romjaihoz jussanak, ha ez az ősi vagyon „csak” egy természeti kincs is.

Benedek ur halastava.

„Halpaprikás, mi gondja van rája
Estére várom a rózsám vacsorára.”

A regálébérlő, annak idejében, nagy ur volt a községben. A regálébérlő három évig tartott. Égetett és égetetlen szeszes folyadékok mind az ő kezén fordultak meg. Szesz, szeszes és huszfogyasztási ügyekben teljhatalmu parancsnok volt a községben. A pénzügyőrség a regálébérlő érdekeit mindig hívpártolásban részesítette.

*

Benedek András uram 1885-ik évi január 1-től Gyergyóújfalu községnek teljhatalmu regálébérlője lett. Élelmes székely ember. Azon tőri a fejét, hogy a regálébérlőből hogy lehetne minél több hasznót hajtani. A felső Maros mellett a Laczkók birtokában, közvetlen a Maros mellett volt egy belsőségféle és azon volt két borvizforrás. Az egyiket ivásra, a másikat fürdőre használták.

A fürdő nagyon kezdetleges. A forrás medre ki van ásva úgy, hogy a felülete négy négyzetméter és a mélysége egy méter lehetett. Nem volt bekerítve. Vetkezőhely nem volt. A fürdés teljesen a szabadban való fürdés módja szerint történt.

Hogy a fürdőforrásnak gyógyhatása volt és van, onnan ered, hogy az 1870-es években a felső marosfalviak fürdöttek benne és egy pár ember lába a hűlésből meggyógyult. Az akkori plébánosok, Bálint Károly és utódja Balogh Elek téli időben a fürdő vizét a plebániára hordatták,

A bünper mult esütörtöki tárgyalása Balázs Imre Ferencé, Popp Báldi Aurél orvossal való szembesítésével kezdődik.

Elnök érdeklődik az Ungvárral való 1800 lejes jelenet felől, Popp Báldi tagadja. Szerinte neki Ungvári sohasem tartozott, mint a községben nyilvántartott vagyontalan ingyen gyógykezelte. Balázs megmarad állítása mellett, hogy együtt voltak a borbélynál és tanúnak poharazás közben is beszélt a dologról.

Elnök kérdésére Balázs eladja, hogy Barabásnak 6500 lejt adott kölcsön, de ez összeget nem adta át Barabásnak, hanem ebből fedezte Barabás tanuinak költségét.

Dr. Sándory kérde Popp Báldit, kért-e Kapel utján a közbirtokosságtól 70.000 lejt vagy 300 köbméter fát hallgatási díjba? Dr. Popp Báldi kijelenti, hogy ilyen címen nem kért. Kért egy kisebb famennyiséget házreparációra.

Kiss Mária, Ávédék volt cselédje lépéseket, futást hallott, amelyek a Barabás ügyvéd dupla életes lakatlan háza kertjében és tornácán veszték el. Az utcán senkit sem látott, mert ki sem nézett. Elnök kérdésére vallja, hogy a hálósobába a család tagjain kívül, mint idegen Ambrus Lajosné jött. Odajött később Ambrus Lajos is, aki szó nélkül megállott az egyik ágy lábánál. Ambrusné akkor mondotta elkeseredve: Az Isten verje meg, aki ezt csinálta! Elnök kérdésére, hogy Ungvári járt-e ott, tanu kijelenti, hogy Ungvári 9—10 óra körül járt ott. Nem akarta beengedni, mert meg volt neki tiltva, de Ungvári erőszakoskodott, hogy csak egy pillanatra megy be. De nem egy pillanatig lett, hanem sokáig ült benn egyedül, egészen addig, amíg a bizottság kijött. Továbbiakban eladja, hogy gyakran látta Barabáshoz menni Ungvárit, valamint Balázs Jánost is. A gyilkosság után többször látta Berszánt, Ferencz Andrást, Pál Antalt, Baricz Imrét. Ungvárit a gyilkosság után nem látta. Balázs Ferencet kétszer is látta. Mindig a csür hátánál ment be Barabáshoz. Pál Dénest és Ambrust nem látta. Tanut megesketik.

A következő tanu Albert Lajos. Jogerősen azzal van vádolva, hogy ő az egyik tettese a csikszenttamási kasszarablásnak. Eladja, hogy egy alkalommal, úgy lehet október végén, idézve volt a vizsgálóbíróhoz. A folyosón várakozott, mikor odajött két előtte ismeretlen ember és

megmelegítették, benne fürdöttek és lábaik a hűléstől meggyógyultak.

A gyógyítóhatás híre az egész Gyergyóban elterjedt és nyári időben sok látogatója volt a fürdőnek, különösen Szentmiklósról. A fürdővendégek vittek magukkal élelmet. A szomszéd házakban szállottak. A levetkezés bent a házakban történt. A fürdőruhát magukra vetették. Nagykabátot vagy nagykendőt vettek a fürdőruha fölé magukra és így mentek a fürdőforráshoz. A nagykabátot, illetve a nagykendőt levettették magukról és a fürdőmedencébe beleállottak.

*

Benedek András uram ismerve a fürdő gyógyhatását és nyomoruságos felszerelését, addig tárgyalt a Laczkókkal, amíg az 1885—1886 diki télen a fürdőt megvette. 1886-ik év tavaszán a fürdőmedencét kibővítette, mélyebre ásatta, bekerítettette, vetkezőszobákkal ellátta. Ivó és evőszobát, vendégszobát, kuglit csináltatott és a fürdőtelepet kezdte befásítani. A számítása teljesen bevált, mert a fürdőn az italmérés szépen kezdett jövedelmezni.

*

A fürdőmegnyitást 1886-ik évi június hó 26-ika körül tartották. Szentmiklósról és a székely községekből nagyon sok vendég volt. Ezen körülmény Benedek uramat arra buzdította, hogy a fürdőn, akinek szüksége lesz ételnemével is szolgál, mert így jobban és nagyobb mennyiségben fog fogyni az ital.

A gyergyóalfalvi bünper.

bemutakozott. Orosz Béla és Ungvári András volt. Azt mondták, tudják, hogy bajban van, ők szívesen tanuskodnak mellette, ha meg tudnak egyezni, mert ők tudják, hogy kik a csikszenttamási lopásnak igazi tettesei. Azt mondták, itt nem tárgyal. Elment a Marasesti vendéglőbe, amikor egyszer csak ők is ott voltak. Mintegy tíz nappal később éjjelután Csikszenttamásra érkeztek Orosz Béla és Lőrincz Ignác és megismételték ajánlatukat. A csendőrsre utasította őket.

Elnök elrendeli tanúnak Ungvárral való szembesítését.

Ungvári tagadja és azt állítja, hogy Albert kérte fel hamis tanúnak és 20.000 lejt ígért és azt, hogy a 400.000 lejt kezére játsza, ha azt tanusítja társaival, hogy Magyariek voltak a tettesek. Albert tagadja és azt állítja, hogy soha semmit sem ígért. Ungvárit hivatásos hamis tanúnak és méregkeverőnek, majd kölcsönösen főtolvajnak szidják egymást.

Magyar Dezső kereskedő: Egy novemberi éjjel Ungvári nevében Orosz Albert Lajostól az én és Szakáli, valamint Albert Ágoston személyleírását kérte, hogyha megszorítják őket, hogy milyenek vagyunk, akik ellen már megesküdtek, le tudjanak írni. A gyilkosságról semmit sem tudok.

Albert Lajosné azt mondja, hogy Orosz és Lőrincz náluk járt, mikor a vizsgálóbírótól hazajöttek és pénzt kértek az urától. Nem adott.

Albert Vilmos, Albert Lajos fia a következő tanu. Láthatólag nem normális észjárásu. Azt mondja el, amit az apja és az anyja elmondottak. Amikor kijelenti, hogy nemcsak Orosz, hanem Ungvári is ott volt náluk ajánlkozni tanúnak, az elnök titokban a hátánál kihívja Ungvárit és hirtelen szembeállítja vele.

— Ki ez?

Ungvári: No, nézzen meg jól édes fiam, hátha megismer?

— Ez Lőrincz Ignác.

Elnök: Hát Oroszt ismeri-e?

— Igen.

Elnök: Őt is behívja titokban. — Na most, melyik, melyik?

— Ez Orosz Béla — találja el. A másikat nem ismerem, tévedtem, kap a fejéhez.

Kir. ügyész: Harmadik kategória! — Csak ennyit mond, de már tudjuk, hogy a rokonok.

Gondolkozása helyes és célszerű volt, mert kényelmetlen a fürdővendégeknek az élelmiszeres tarisznya, illetve a kosár örökös hurcolása. A gondolat gondolatot szül. A szentmiklósiakat eleget esznek húst, mert ott mézsárszék elég van. Az egész Ujfaluban nyári időben nincsen egy mézsárszék. Szentmiklósról a hushordozás nagyon költséges és nyári időben, ha nincsen jégsekreány, még meg is szagosodik.

*

Benedek András ezzel a husdolgával nem vesződik. Sokkal okosabb és jövedelmezőbb lesz, ha halastót ásatok. A halastót megtöltöm halal és amikor a szentmiklósi urak jönnek, a szabadban oly halpaprikást készíttetek, hogy olyat még Szegeden sem esznek az emberek!

A halpaprikásra csuszik a bor. Hire lesz a fürdőnek, hire lesz a halpaprikásnak. Napnap után itt fordul meg színe-java Gyergyó lakosságának és lesz haszna Benedek Andrásnak. András uram feje fazekában ilyen gondolatok főnek, forrnak és lobognak!

*

Julius első napjai vannak és mindenki nekifogott a kaszálásnak. Azonban jó napszámért felső Marosfalván mégis akad nyolc ember, akik fáradságot nem ismerve, ássák a fürdőtelepen a halastót. A halastó elkészítéséhez is tudomány kell, mert szaktudás nélkül egy célban sem boldogul az ember.

Ahol a Laczkók malomgátja zsilipje van,

Milliomos lehet

ha osztálysorsjegyet vásárol a Révész Ernő kollekturákból!

bűnözők mellé most odakerültek a hülyék is, a Barabás tanui közé.

Ezután id. Albert Ágoston, ifj. Albert Ágoston kihallgatása következik. Mindketten azt vallják, hogy Lőrincz és Orosz dicsekedtek azzal, hogy Albert Lajos megfogadta őket 40 ezer, Ávédék pedig 90 ezer lejért hamis tanunak, pedig semmit sem tudnak. Ifj. Albert Ágoston azt is mondja, hogy amikor erdőkihágásért benn volt a fogházban, hallotta, amikor Pál Dénes üzenő Fehér Dávid utján haza a faluba, költözzön el a pap, amire hazakerül, de Barabásról nem volt szó. Nem esketik meg őket.

Kiss Jánosné ott volt az alfalvi községházán és hallotta, amit ott Ungvári és Baricz Imre beszélgettek. Látod, — mondotta — Barabást a tömlőbe tettem, pedig semmit sem tudtam a dolgairól. Áztán kimentek a gangra és nem hallottam semmit, amit beszéltek.

Tanuval, aki nem tud írni, érdekes epizód történik. Elnök felmutat egy nyilatkozatot, amely Kiss Jánosné vallomását tartalmazza az ő kézjegyével. Az asszony nem ismeri el magáénak és megmarad amellett, csak egyszer nyomott keresztet a vizsgálóbírónál, máskor soha. Felmerül a kérdés, ki és hol készítette a hamis nyilatkozatot? Dr. Ábrahám elismeri, hogy a nyilatkozat az ő gépén van írva, de hogy ki csinálta, nem tudja. Ő semmiesetre sem, sem a személyzete. Legvalószínűbb, hogy Barabásnéól származik a dolog, ő járt sokat az irodájába. Elnök próbakézjegy alkalmazást hajjt végre az öregasszonnyal. Két keresztet is nyomtat vele. Még ő is nyomja jól az öregasszony remegő körmeit. Az összes ügyvédek konstatálják, hogy nem tudnak különbséget tenni, valódi, vagy hamis-e a kézjegy alkalmazása. Elnök szakértői megállapítást helyez kiállításba. Tanut megesketik.

Pénteken a meggyilkolt Ávéd János özvegyét hallgatta ki a törvényszék. Előadja, hogy történt a merénylet. Elmondja, hogy férje még halva, szét tépve feküdt, amikor bejött a szobába Ambrus Lajos is. Akkor még nem is sejtette, hogy ez az ember készítette a bombát, mellyel férjét megölték. Ambrus odament a hülához, megfogta a lábát, hogy mintegy így győződjék meg személyesen is a halál beálltáról. Barabás is megjelent, akinek azt mondta: Látja János, mit csináltak velünk. A Barabással való viszonyukról azt mondta, hogy néhány év előtt még meglehetősen szívélyes viszony volt

köztük. Később a viszony elhidegült, de azért haragban nem voltak, hiszen a merénylet előtti estén is együtt sétált az ura Barabással a házuk előtt. Elnök kérdésére kijelenti, hogy még ma sem tudja feltételezni Barabásról, hogy ő lenne a felbujtó. Nem hiszi, hogy ennyire tudott volna menni a gyűlölködésben. Alfaluban azonban beszélnek mindenfelé. Arra a vádra, mintha ő megfizette volna a tanukat, állítja, hogy ez nem igaz. Ungvárival egyszer beszélt. Ez azt mondta, miért nem vigyáztak jobban, akkor nem történhetett volna a merénylet. Később, novemberben felkereste őt Orosz. Utiköltiséget kért tőle azért, hogy a vizsgálóbíró előtt mellettük vallott. Ávédné nem adott pénzt Orosznak, de a nővére adott neki 100 lejt.

Egy éjszaka meglátogatta őt Baricz is, akiről tudta, hogy a Barabás tanuja. Baricz azt mondta, hogy csak a főtárgyalásig áll Barabás mellett, ott majd leleplez mindent. Pénzt nem kért. Az sem igaz, hogy Ferencz Andrásnak visszaadta a tőle vásárolt földet. A földet májusban vásárolta és ő megengedte, hogy a földön arasson. Ungvári az anyósánál is járt több ízben, de az anyósa nem szerette, elküldte és nem adott neki semmit.

A hétfői tárgyaláson Orosz Béláné ingadozó vallomása után Bajin Illésné, az alfalvi esendőőrmeester felesége tagadja, hogy az őrsön Bariczot megverte volna. Bariczot és Ungvárit soha nem látta az őrsön. Vallomására megesketik.

Ezután a nap legérdekesebb tanujának kihallgatása következett. Szintén a védelem tanuja. Réti Balázs kereskedő. Ambrusné utján olyan iratot juttatott el ügyvédjükhöz, amelyben pontokba foglalva leírja, hogy mi az igazság az ügyben.

Elnök: Mit tud az Ambrus-féle levélről?

— Azt én irtam Ambrus Lajosné egyenes felkérésére. Ambrus régi jóemberem volt s azt hittem, szolgálatot teszek neki és az ügynek is, ha ügyvédje utján felhívom a bíróság figyelmét az igazságra. Én olyan részletesen ismerem az ügyet és ismeri a faluban mindenki, hogy egész könnyűséggel meg tudtam csinálni azt az írást, amelyről szó van. Nem diktálta nekem senki, sem nem másoltam le a más írását. Barabással annyi dolgom van, hogy az ő házában lakom. Fizetek neki havi 150 lejt egy félév óta, azelőtt havi 300-at fizettem.

Elnök: Mikor volt önnél Barabás?

Benedek András uram azért ipareMBER, mert a megélhetés és a pénzszerezés módzataihoz ért. A reklám a megélhetés lelke. Enélkül az üzleti téren minden haladás csak pangás. Vasárnaphoz két hétre egy nagy halvacsorát fogok adni. Erről az egész Gyergyót kellene értesíteni. Szentmiklóson nincs nyomda, nem baj. Szeredába megyek és ott Szabó Lajos nyomdájában nyomtatnak elég falragaszt.

Halló! Halló! Az egész Gyergyó mozgósítást olvas: Az ujfalvi fürdőn ekkor és ekkor a szegedivel felérő bográcsos halpaprikás vacsora lesz. Kitűnő borok lesznek felszolgálva. A zenét Kalányos Gyurka helybeli zenekara szolgáltatja!

A halvacsorát megelőző napon a Laczkók beállítanak Benedek urhoz. Benedek ur! Tudjuk, hogy a holnap napon este nagy halvacsorát rendez az egész Gyergyó uri lakossága részére. Oda sok hal kell és amondandók vagyunk, hogy a tóban lévő hal alig lesz elég annyi tengeri népek. Ha Benedek ur nem kifogásolja, mi ma délután, ma éjjel és holnap egész nap halászunk és a halakat Benedek urnak adjuk, hogy legyen elég vacsorára az uraknak!

Az ajánlatot Benedek ur nagyon szívesen fogadja és fáradságukat nem kívánja ingyen, hanem kellő jutalmat helyez kiállításba.

Nagyon szép nap virradt az egész Gyergyóra. Akinek szándéka és kedve akadt, mehetett a halvacsorára, mert az idő nem akadályozta, sőt buzdította egy kis kirándulásra. Délután már három órákor kezdenek özönlenni a vendégek. Megkezdődik a fürdés és pedig csoportonként. Nőké az elsőség. Azután jönnek az urak és a fürdőzés felváltva késő estig tart.

Az URANIA-mozgó hirei.

F. hó 8-án és 9-én, szombaton és vasárnap:

Alvilág árnyai. (Saint Moritzi kaland.)

Az utóbbi évek legszenzációsabb kalandorfilmje. Hőse: a mindenki által ismert és szeretett **Harry Piel**, a férfias erő és bátorság szimbóluma, kiben istenáldotta módon egyesül a tökéletes színjátszó tehetség az utólérhetetlen testi ügyességgel.

A film izgalmas, fordulatos, mindvégig lebilincselő meséje, a festői Svájc téli havasai közt lélekzetelállító jeleneteken keresztül halad a kibontakozás felé. Megelevenedik szemünk előtt St. Moritz, a télisportok paradicsoma, a világ milliomosainak fényes találkozóhelye; s a cselekmény keretén belül a legkiválóbb sportattrakciókban van alkalmunk gyönyörködni.

F. hó 15., 16-án, szombaton és vasárnap:

Betörő.

A legpompásabb hangos, énekes szalonvigjáték, melyben a hangosfilmgyártás legkedvesebb sztárjai: **Lilian Harwey, Willy Frintsch** és **Heiz Ruhmann** gondoskodnak arról, hogy a közönség jókedve perceként harsogó kacagásban robbanjon ki.

— A tegnap is. Valami reparációkat eszközöltet a házán és nekem referálnom kellett azokról. Az ügygel kapcsolatosan csak annyit mondott, hogy tanunak nem ő adott fel.

Dr. Sándory: A tanu kereskedő ember. Kereskedelmi tanfolyamot hallgatott csupán. Nem valószínű tehát, hogy a levelet, amelyben igen sok jogi kitétel szerepel s hozzá még célzás van a vizsgálóbírónál tett vallomásokra is, amelyeket csak a dosszié betekintésével lehetett megtudni, ő írta volna. Éppen azért javasolom, hogy a törvényszék adjon alkalmat tanunak, hogy vallomását be is bizonyítsa. Tegyük be egy szobába egyedül, adjanak neki papírt és ceruzát, hogy írja meg ismét a levelet.

Dr. Sándoryhoz csatlakozik dr. Debu is.

Kir. ügyész: Kérem a tanu megesketését és azután annak elrendelését, hogy bizonyítsa be, hogy a védelem szempontjából olyan fontos levelet ő fogalmazta.

ott ássák a halastót. A malomároktól négy méter és a zsilipároktól ötméter távolságra van. A malom árkából kapja a vizet és a zsilip árkába foly ki a víz. A víz befolyó és kifolyó csatornákra sűrű drótszítát alkalmaznak, hogy a tóból ki ne menjenek a halak. Csináltak ezen kívül egy zsilipet, melyen a tó vize fenéig kiüríthető volt. Ezt is sűrű drótszítával látták el, a már jelzett célból.

A tó falai és fenekére gyeptéglákat raknak. Ez nagyon fontos, mert nem zavarodik a tó vize és a halak hamar megbarátkoznak az egészséges lakóhellyel.

Fehér Imre a főhalász. A Laczkók, Dénes Pálék és a Miklós fiak mint alhalászok mozgósítva vannak, hogy jó napszámért a Marosból a halastóba halat fogjanak. A halak nagysága meg van határozva. A csuka, mint ragadozó a társaságból ki van zárva.

A halászat három napig tart. A tóba kerül minden halnemzetség, a csukanemzetség kivételével. Közhirre van téve, hogy Benedek ur a halastó számára halat vesz a csukanemzetség kizárásával.

Benedek ur mindennap déltájban egy óráig sétál a halastó körül és gyönyörködik, amikor a tó tükre felett repülő legyek után a vízből kiugrál a halak. Mégis szép a halgazdaság!

Az egyik fiatal Laczkó mindennap hol 2 kgr., hol 1 kgr. halat visz Benedek urnak. Benedek ur a nagyobb halért 2 piculát, a kisebb halért egy piculát hűségesen fizet és dícséri a fiatal Laczkót! A dícséret hogy elmaradna, ha tudná Benedek ur, hogy a két darab hal mindig a halastóból van fogva és így kerül ismét nap-nap után a tóba vissza!?

Benedek ur emberei négy tűzhelyet készítenek. A gusbákat a bográcsokkal felszerelik. Konyhaasztalokat tesznek minden tűzhelyhez. Sőt, paprikát raknak minden asztalra, de a halak késnek valahol az éji homályban!

Hol a Laczkók? Hol vannak az egy és fél nap alatt fogott halak? Mert a tóbeli halak utóljára maradnak!

*

Már a vendégek is érdeklődni kezdenek Benedek ur! Lássuk a tavat, melyben a halpaprikásnak való halak vannak!

Benedek ur: Uraim, szíveskedjenek utánam jönni, hogy a halak minőségéről győződjék meg! Ott állanak a halastó körül. Benedek ur egy alkalmazottja hálót vet a tóba. Kétszer, háromszor, sőt négyszer kiemeli a hálót, de abba egy hal se akad. Benedek uram a zsilip felhúzását rendeli el. Apad, apad a tó vize, azonban a halnak még hire sincs benne.

Benedek urat a halógutta kezdi környékezni. Szerencséjére egy alkalmazottja odaszalad és mondja, hogy nincsen semmi baj, mert a Laczkók a halakkal a tűzhelyeknél vannak!

*

Cseberszámra állott a hal a tűzhelyeknél és már gyújtották a bográcsok alá a tüzet, amikor a hal után érdeklődők odaérkeztek. A paprikás főzése jól sikerült és reggelig mulattak a vendégek.

*

Nem a halastó csapta be Benedek urat, hanem a Laczkók, akik egy délután, egy éjjel és egy nap alatt egy halat sem fogtak, hanem reggel felé a tóból minden halat kihalásztak!

Ferenczy Dénes.

A törvényszék a tanut megesketi és tanácskozássra vonul vissza, hogy helyet adjon-e a vád azon kérésének, hogy tanut levizsgáztassa. Dr. Ábrahám megjegyzi, hogy a perrendtartás nem ismer ilyen vizsgáztatási módszereket.

Réti elhagyja a termet. Barabás szól neki valamit. Kis idő múlva jön az ügyész és keresi, nehogy valakivel beszélni találjon. Azonban Réti már nincs sehol.

Bevonul a törvényszék is, akkor sincs sehol Réti. Elnök hivatja az ügyészségi rendőrt, ki átveszi a parancsot, hogy Réti állítsa elő. Közben elrendeli az elnök a további kihallgatásokat. A következő tanu: Kiss Lajos.

Elnök: Jelen volt a csendőrőrsön, amikor Baricz és Berszán nyilatkozatot adtak?

— Jelen voltam. A csendőrőrmester hívott be tanunak, mert rendőr voltam. Délután fél 4 órakor mentem el és éjjel után 3 órakor jöttünk el Berszánnal, Baricz még akkor is ott maradt.

Közben a rendőr bevezeti Réti, akit utközben talált. Elnök int, hogy várjanak.

— Baricz Imre sajátkezűleg írta a nyilatkozatot az őrsön. Senki sem diktálta, sem nem tudom, hogy megverték volna. Hét órakor kezdett az írásnak és éjjel után lett vége. Berszán nyilatkozatát az őrmester gépen írta. Ő csak éjjelkor kezdett a nyilatkozathoz. Amikor készen volt, Berszán többször megjegyezte, hogy „nem úgy van őrmester ur“, de azért a nyilatkozatot aláírta.

Vallomására megesketik. A törvényszék ezután ismét Réti veszi elő.

— Hol volt? — kérdi az elnök.

— A szálláson voltam, azt hittem, nincs semmi szükség többet rám.

— Le tudná-e írni még egyszer azokat a pontokat, amelyeket egyszer már Ambrusné kérésére leírt?

— Szórol-szóra nem, de a lényegyet igen.

— Tessék, itt van papír, ceruza, üljön oda az asztalhoz és írja le.

A kihallgatások eközben tovább folynak. A következő tanu: Gál Antal.

Elnök: Ki kérte arra, hogy tanukat szerezzem?

— Engem senki.

Dr. Negrea: Nem hallotta, hogy Barabás ügyvéd ur, hogy járt tanuszerzés közben? Majdnem belement az autó a Marosba.

— Nem hallottam. Én csak annyit tudok, Balázs Ferenc beszélt nekem, amikor egyszer a vizsgálóbírótól jött, hogy ő lőtt be a Lukács Antal ablakán.

Tanut megesketik. Az elnök több tanut szólít, de nem jelentkeznek. Az öreg Réti még mindig rendületlenül ír az asztal végén. Dr. Sándory orvosi bizonyítványt terjeszt be, hogy dr. Ávédné gyöngékedik s így nem jelenhetett meg.

Közben az öreg nagy érdeklődéstől kisérvé feláll és benyújtja az elnöknek „írásbeli dolgozatát“, amelyet sorra néznek az ügyvédek, kivéve dr. Ábrahámot, aki megjegyzi az elnök kérdésére: „Én nem vagyok tagja a vizsgálóbizottságnak“.

Dr. Debu felolvassa és lefordítja. A törvényszék pedig a doszárhoz csatolja az írást és később fogja kihirdetni az eredményt. Több tanu hiányában a tárgyalás folytatása kedden reggelre maradt.

Kedden újabb tanukat hallgattak ki, a fogház lakói közül és Magyary Annát, dr. Ábrahám védő gépirókisasszonyát, aki élénk összetűzésbe keveredett Ungvárival. — Azután Pál Dénes és Ambrus Lajos védői terjesztettek elő indítványt védenekik elmeállapotának megvizsgálására.

A törvényszék a kérésnek helyt adott és a tárgyalást okt. 24-én fogja folytatni.

HIREK.

— **Halálozás.** Csörgő Elekné szül. Réthy Anna életének 72-ik évében szeptember 30-án, Gyergyószentmiklóson meghalt. Temetése október 2-án volt nagy részvét mellett. Az elhunytat férje, gyermekei, menyei, veje, unokái és nagyszámu rokonság gyászolja.

— **Műkedvelő előadás.** Gyergyószentmiklós egyhanguan pergő életében pezsdítőleg foghatni az az előadás, amit Gáspár Jenő, városunkban évek hosszú során keresztül volt színgazgató rendez a helyi műkedvelői gárda legjobb szereplőivel. Színre kerül Erdélyi Mihály „**Mit susog a fehér akác**“ című 3 felvonásos operettje, amihez Szántó Mihály irt hangulatos és fülbemászó muzsikát. Ennek az előadásnak keretében alkalmi nyílik több ismert szentmiklósi műkedvelőnek a színpadra való elhivatottságáról és rátermettségéről bizonyosságot tenni.

Az előadásban résztvesznek: Karácsony Margit, Csiky Alice, Lázár Iduci, Bajna Ilona, Györgypál Magda, Karácsony Irma, Lázár Klára, Szekula Mariska, Sáska Annus, Bogdán Dundi, Szász József, Strasszer József, Portik Lajos, Oláh Béla, Biró József, Rizoly Antal, Kádbé Tibor, Antal Ferenc, Zárug Aladár. Az énekeket betanította és az előadáson kíséri: Mihály Mariska.

A helyárok mérsékeltén vannak megállapítva s a jegyeket már hétfőtől kezdve meg lehet váltani Márk István könyvkereskedésében.

— **Országos pótvásár Gyergyószentmiklóson.** Gyergyószentmiklóson a szeptember 5., 6., 7-iki országos állatvásárt, az állatok között akkor fennállott járványos betegség miatt nem tartották meg. A pótvásár október 12., 13., 14. napjain, míg a kirakóvásár 15-én lesz megtartva.

— **Április elsején — újra előretolják az óramutatót.** A temesvári vasutigazgatóság rendeletet kapott, mely szerint április elsején újra előretolják egy órával az óramutatót. Egyidejűleg automatikusan életbelép megint az eddigi, most megszűnt menetrend, mindaddig, amíg majd május 15-ére új nyári menetrendet dolgoznak ki.

— **Vandal kezek kiirtották a gyergyóremetei millenniumi fákat.** A millenniumi évben úgy gondoskodtak a történelmi dátumnak minél emlékezetesebb megörökítéséről, hogy emlékfákat ültettek el. Így Gyergyóremete 7000 lakosu szintisza székely község egyik utmelletti szabad területén fenyőfákból ültette ki az 1896 évszámot. A fenyők szépen fejlődtek és senkit sem bántottak. A szóbanforgó területet később kisajátították görög keleti templom céljaira a községtől, de azt mindenki tudta, hogy belátható időn belül oda építeni nem lehet, mert az egész Gyergyóremetén össze-vissza három görög keleti vallásu ember van, azok is a jegyző, a csendőrőrmester és társa, akiknek a részére még sem lehet egyelőre nagy költséggel templomot építeni. Balázs E. József érdemeiket akart szerezni a hatóság előtt azzal, hogy felhívta figyelmüket a kegyeletes emlékfákra. A hatóságok nem törődtek a dologgal. Amit azonban a román hatóságok és vezetők nem kívántak és azután mélyen elítéltek, megtette ez a Balázs E. József. Egyik éjszaka ledöntötte az emlékfákat és hazafuvarozta az udvarára.

— **Piccard készül harmadik útjára.** Piccard professzor már nagyban folytatja az előkészületeket harmadik sztratoszférarepülésére. A légkörön felüli régiók meghódítója tavasszal száll fel harmadszor, ezuttal Északamerikában, a Hudson-öböl partvidékéről.

— **Nagy szenzációkat ígér a milliós kasszarablás főtárgyalása.** A csikszenttamási egy-milliókétszázezer lejes kasszarablás főtárgyalása október 15-ére van kitűzve. Amint ismeretes a kasszarablással a csendőrség Szakáli István csikszenttamási gazdálkodót gyanúsította, aki most egy éve a csendőrség fogdájában hirtelen meghalt. A halál körül sokáig folyt a vita és tagadhatatlan, hogy olyan momentumok merültek fel, amelyek annak a feltevésnek a helyességét is igazolni látszottak, hogy Szakáli nem természetes halállal halt volna meg s halála előtt súlyos bántalmazásnak lett volna kitéve. A község lakossága ma is azt tartja, hogy Szakáli ártatlan volt. Nem ő követte el a milliós lopást, hanem más négy odavaló lakos, akik jogerősen vád alá is vannak helyezve. A tettesek kiderítésére vonatkozólag azóta sem szűnt meg a hatósági és magánnyomozás. Annál is inkább nem, mert a közbirtokosság, amelynek kárára követték el a milliós lopást, 400 ezer lejt tűzött ki a nyomravezetőnek. Ez a jutalom is fűtötte a nyomozó hatóságokat és másokat is az igazi tettesek kézrekerítésére. Amint most értesülünk, sikerült az egyik magánnyomozást végző magasabb állású rendőrtisztnek olyan adatok birtokába jutnia, amelyeknek a főtárgyaláson való felmutatása szenzációs meglepetésekkel szolgál. Állítólag ki fogja mutatni kétségtelenül, hogy Szakáli ártatlan volt az ügyben és meg fogja nevezni azokat, akiket alaposan gyanúsítani lehet a kasszarablásban. Csikszenttamás községe és környéke nagy izgalommal várja a sajtóban már egy év óta különbözőképpen traktált és országos érdeklődést felkeltett ügyben várható meglepetéseket.

— **Rothermere újabb ajándéka Magyarországnak.** Rothermere lord a magyar nemzetnek a „Magyar fájdalom“ szobrát ajándékozta. A szobor Emile Guillaume francia művész alkotása és leleplezése október 6-án, csütörtökön d. u. 4 órakor volt a Szabadság-téren, a Magyar Nemzeti Bank palotája előtt. Az ünnepségen Herczeg Ferenc beszélt és Sipőcz polgármester, aki átvette a szobrot a város nevében.

— **Nagy nyomortüntetés Newyorkban.** Newyorkból jelentik: Hétfőn Newyork utcáin tüntető tömegben vonultak fel anyák és gyermekek százai, akiket nem öltöztettek fel, félig meztelen voltak. Az anyák kisebb gyermekeiket karjukon vitték. „Munkát, kenyeret!“ kiáltották. Elhatározták, ha a hatóság nyomorukon nem segít, úgy felvonulásukat mindennap megismétlik.

II-ik

ÁLLAMI OSZTÁLYSORSJÁTEK

I. huzás 1932. okt. 19–20.

240,000.000

össznyeremény.

Ne rendeljen postán, mert költségmentesen megkapja a Révész Ernő-féle szerencsés kollekturákból az Ön lakhelyén lévő elárusítóknál:

Márk István könyvkereskedésében,
Transilvania Bank fiókja,
Berkovits L.,
Új könyvkereskedésben.

Sorsjegy árai: $\frac{1}{1}$ 1000, $\frac{1}{2}$ 500, $\frac{1}{4}$ 250,
 $\frac{1}{8}$ 125 Lei.

Uti-bőröndök

már 205 lejtől:

betétes Vulcan, Lehna Vulcan,
valódi Vulcan fiber táska

minden nagyságban rendkívül olcsó árban
kapható **Márk István** üzletében.

Vigyázzunk háziállatainkra!

Óvakodjunk a sertésvészttől!

Állattartó gazdák figyelmébe!

Megérkezett a már békében elsőrendűen bevált:

Főlerakat Romániában:
INCASSO BANK
R. T. áruosztálya
ORADEA
Str. Rimanozy 2.

„**Jorkshire**“ sertés- és malactáplisz.
„**Merino**“ juh- és báránytáplisz.
„**Animal**“ ló- és marhatáplisz,
„**Rhodein**“ baromfitáplisz.

Kapható:
gyógyszertárakban
és
fűszerkereskedésekben

10—10